

Laste vaimse tervise edendamine 2013

Laste probleemide lahendamise oskuse arendamine projekti

„Kiusamisest vabaks“ abil

Koostajad: lasteaiaõpetajad **Marge Suimets** ja **Pille Kibal**, **Jõgeva Lasteaed Rohutirts**

Teema

Laste probleemide lahendamise oskuse arendamine

Taustinformatsioon

Vaimselt tervel inimesel on oskus kohaneda erinevate muutustega ja leida parim igast situatsioonist, kuhu ta on sattunud. Jõgeva Lasteaia Rohutirts üks õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgi on laste sotsiaalsete oskuste arenemine. Suhtlemisest kaaslastega algab lapse tegelik lõimimine ühiskonda. Laps õpib hoiakuid, väärtushinnanguid, norme, käitumismudeleid; õpib eristama endast lähtuvaid kogemusi ja reaktsioone teiste omadest. Sotsialiseerumisele aitab igati kaasa projekt „Kiusamisest vabaks“, mille eesmärgiks on luua laste vahel üksteist arvestav ja kaasav suhe, mis tugineb sellistel väärtustel nagu austus, sallivus, hoolivus ja julgus ning mis ei saa kujuneda ilma probleemide lahendamise oskusega.

Osalenute vanus ja arv

4–5-aastased, 20 last.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid lapsest lähtuvalt

- Sotsiaalsed oskused:
 - laps hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid;
 - laps naudib gruppi kuuluvust ja eakaaslaste seltsi, teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab;
 - laps aktsepteerib reegleid ja jälgib reeglite täitmist teiste poolt;
 - laps oskab avalikus kohas sobivalt käituda, teab, mida tohib ja mida mitte;

- enesekohased oskused:
 - laps väljendab oma emotsioone ja räägib nendest;
 - laps suudab vastutada oma tegevuse eest;
 - laps on tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut;
- tunnetus- ja õpioskused:
 - laps reguleerib käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet;
 - laps tegutseb koos teistega; teda motiveerivad tegevused eakaaslastega;
 - lapse keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid;
 - laps näitab oma käitumisega sõbralikku suhtumist inimestesse, hoolimata nende erinevustest;
- laps abistab vajadusel nõrgemat.

Läbiviidud tegevuste kirjeldus ja läbiviimise metoodika ning integreeritus teiste õppe- ja kasvatustegevuse valdkondadega

Probleemide lahendamist õpivad lapsed vestluste ja arutelude ning lugemispalade, eriti muinasjuttude kuulamise, lavastuste, situatsioonimängude, katsete tegemiste, käeliste tegevuste ja igapäevaste tegemiste-toimetuste kaudu. Oluline roll on täiskasvanu eeskujul.

Läbiviidud tegevused, mis toetavad probleemi lahendamise oskust:

Karude koosolekud – teemapiltide arutlemine, tunnete kirjeldamine

Igal lapsel on isiklik väike karu, kellega saab mängida, kes on süles lastekoosolekutel ja osaleb tegevustes, mida peetakse lasteaias oluliseks. Peale selle on ka suur Sõber Karu, kes on kõikide laste ühine sõber ning keskne kuju lastekoosolekutel ja teistes programmi tegevustes. Igal nädalal peame lastekoosolekuid, kus lapsed koos täiskasvanutega arutavad suhteid kaaslastega, kiidavad ja kommenteerivad nädala jooksul toimunut. Koosolekud algavad „Sõbra“-laulu ja „Tere“-ringiga. Seejärel vaatleme vestluskaarti või kirjastuse Sinisukk „Bruno“ sarja raamatut.

Vestluskaardi ühel küljel on kujutatud mingit olukorda, mille kohta julgustame lapsi jutustama lugusid. Kaardi tagakülje küsimuste abil peame lastega dialoogi. Arutame lastega nähtu või kuuldu põhjal tekkinud küsimusi. Kõik soovijad võivad avaldada oma arvamust, kuidas olukordi lahendada. Näiteks kaart, kus üks laps ütleb teisele, et ta pole enam tema sõber ja lapsed lähevad tülli. Arutlesime, mis tunne on olla tülis ja mida teha, kui keegi ei taha su sõber olla. Koosoleku lõpus teevad lapsed üksteisele nn pehmet massaaži, mis käivitab ahelreaktsiooni, et keda sa puudutad, seda ei kiusa. Massaaži saateks kasutame massaažiraamatu jutukesi, enda välja mõeldud jutukesi või muusikapala, mis on seostatud nädala teemaga, aastaajaga. Massaaži lõpetuseks see laps, keda masseeriti, tänab masseerijat. Lastekoosolekud erinevad teistest koosistumistest selle poolest, et seal räägitakse kiusamisest, tunnetest, väärtustest, reeglitest, püütakse leida lahendusi erinevatele situatsioonidele vestluskaartidel, kirjandusest ja laste igapäevaelust.

Situatsiooni-, rolli-, ehitus- ja lauamängude mängimine koos Sõber Karuga

Mängudes astub laps mängukaaslastega mitmesugustesse suhetesse, seega on mäng sotsiaalse pädevuse kujunemise oluline tegur. Mängukaaslased peavad üksteist mõistma ning kooskõlastama oma tegevust ja käitumist mängu süžee põhjal. Laps õpib jätma oma huvid tagaplaanile, seades esikohale ühised eesmärgid ja huvid ning õppides mängukaaslasi aitama.

Situatsioonimängude aluseks oleme võtnud karu Bruno jutud, milles lapsed õpivad probleemituatsioonides käituma.

Rollimängudes lepime lastega kokku rollides, valime sobilikud vahendid. Iga roll sisaldab teatud isiku käitumise ja tegevuse reegleid. Mängu teema on last ümbritseva maailma valdkond, mida mängus kujutatakse – näiteks arst, juuksur, kokk, müüja, ehitaja, politseinik ja liiklejad, koristaja, pagar, jõuluvana, fotograaf, tsirkuseartistid.

Lauamängud aitavad arendada loogilist mõtlemist, lahendada ülesandeid, õppida mängus ootama oma järjekorda ja väljendama oma positiivseid või negatiivseid emotsioone.

Vestlemine/arutlemine

Teema „Sõber Karu metsas“ puhul vestlesime sellest, millised ohud võivad olla metsas (eksimine, mahakukkunud elektriliini märkamine), kuidas käituda ohuolukorras.

Teema „Sõber Karu liikluses“ juures vestlesime turvavarustusest, liiklusreeglitest, harjutasime liiklemist liikluslinnakus ja tänaval.

Katsetamine, järelduste tegemine

Ülesande „Kas koos on kergem“ lahendamiseks proovisid lapsed mängida erinevaid mängu üksi, kahekesi ja mitmekesi. Nad jõudsid järeldusele, et mitmekesi koos mängida on huvitavam, ka asjade koristamine oli mitmekesi lihtsam. Osadel lastel oli raske oodata oma järjekorda lauamängudes, õpetaja abiga suudeti oma probleem lahendada.

Maalimine

Maalimisele teemal „Hirmul on suured silmad“ eelnenud vestluses selgitasime välja laste hirmud ja kuidas oma hirmudega toime tulla. Lapsed pakkusid välja erinevaid variante, näiteks pimeduse kartja jätab tule põlema, ämblike kartja palub täiskasvanul ämblik eemale viia jne. Lastel oli võimalus oma hirmu põhjustajast pilt maalida.

Voolimine – paaristöö

Lapsed leidsid ühise eesmärgi, mida ja kuidas nad koos voolivad, milline on tööjaotus. Näiteks voolisid lapsed elu metsas, kus jaotati ära, kes voolib seeni, kes usse, kes aga puid. Lumememme voolimisel otsustati, kes millise osa lumememmest voolib. Kui mõne lapse jaoks oli raske tegutseda ühise eesmärgi nimel, siis aitas õpetaja.

Tegevustes kasutatud materjalid ja vahendid:

- vestluskaardid projektist „Kiusamisest vabaks!“;
- kirjastuse Sinisukk „Bruno“ sarja raamatud;
- raamatud sarjast „Minu tunded“;
- Riine Pajusaare laul „Sõbramäng“;
- erinevate rollimängude vahendid;

- erinevad lauamängud;
- jutud ja luuletused:
 - L. Tungal „Marie-Mirett“,
 - A. Rammo „Abiline“,
 - L. Tungal „Seenemetsas“,
 - Farhadi „Lugu hundist“;
- erinevad kunstivahendid (guaššvärvid, plastiliin);
- mänguliiklusmärgid, valgusfoor.

Läbiviidud tegevuste mõju hindamine

Tegevuste mõju oleme hinnanud laste vaatluste kaudu, hindamismetoodika puudub:

- lastel on paranenud enesekehtestamisoskus sõnade abil;
- nad pakuvad rohkem erinevaid võimalusi probleemide lahendamiseks;
- lapsed on hakanud märkama kaaslaste erinevaid tundeid – viha, kurbust, rõõmu jm;
- õpetaja suunamisel ütlevad lapsed teistele, kui nad on rikkunud kokkulepitud reegleid (nt toas kõnnin, õues jooksen, hoian korras mängukoha ja -asjad jm);
- lapsed oskavad lahendada probleeme sõnaliselt;
- eesmärgi saavutamiseks teevad koostööd teiste laste või täiskasvanutega, saavad aru jagamise, pöördumise ja reeglite olemusest;
- projekti „Kiusamisest vabaks“ abil õpivad lapsed üksteisega arvestama ja erinevaid probleeme lahendama.

Kasutatud kirjandus

Bruno joonistab. Tallinn: Sinisukk. (2002).

Bruno koristab mänguasju. Tallinn: Sinisukk. (2002).

Bruno leiab palli. Tallinn: Sinisukk. (2002).

Bruno läheb kaduma. Tallinn: Sinisukk. (2002).

Bruno on helde käega. Tallinn: Sinisukk. (2002).

Bruno räägib tõtt. Tallinn: Sinisukk. (2002).

Kasser, R. (1999). Lahediku käitumiskool. Tallinn: Avita.

Moroney, T. (2008). Minu tunded. Armastus. Tallinn: Koolibri.

Moroney, T. (2008). Minu tunded. Headus. Tallinn: Koolibri.

Moroney, T. (2008). Minu tunded. Kadedus. Tallinn: Koolibri.

Moroney, T. (2008). Minu tunded. Üksildus. Tallinn: Koolibri.

Rasmussen, D., Palundan Andersen S.-M., Barnet, R. (2012). Kiusamisest vabaks!
Miks ja kuidas? Käsiraamat sotsiaalsetest käitumismudelitest ja tegevustest. Tallinn:
Lastekaitseliit.

Schiller, P., Bryant, T. (2009). Väärtuste raamat: Kuidas õpetada 16 põhiväärtust
väikestele lastele? Tartu: Studium.